nagu peaks peetama, seſt et ta ju ühe terwe rahwa iſekeel on, aga nii selgel kombel selleſt köneleda, seda ei olnud ta wõimalikuks arwanud. Täis imestust küsis ta Mardi käest: „Kuule, kust sina kõik seda oled õppinud, ja kust oled niisugused mõtted wälja wõtnud?“

„Niisugused mõtted,“ wastas Mart, „tulewad nuemaſt kirjawarast, see on raamatutest, mis Eesti keeli on kirjutatud ja ka ajalehtedest, aga siis ka iga mõtleja inimese enese südamest, kes korra oma isamaad on hakanud armastama. Selles isamaa armastuses peame kõik endid ühendama, kes Eesti kännust oleme wälja kasunud, üks puhas, kas rikkad ehk waesed, mehed ehk naesed, pererahwas ehk orjajad, noored ehk wanad oleme. See töö, kui õiglaselt teda toimetame, on ka Jumalalle meele pärast ja ei käi ialgi käsust üle, nagu mitmed meie isamaa asja wastased seda tahawad ütelda. Õnn sellele mehele, kes wõib isamaa wäljal õige palju tööd teha, õnn sellele naesele, kes ise täis isamaa armastust oma meest ses töös jõuab toetada ja aidata —“

„Jah,“ wõttis Anu sõna otsast kinni, „igal ühel ei ole aga wõimalik niisugust naist saada, kes nõnda oskaks asjast mõtelda ehk räägida, nagu sina seda teed.“

„Tõsi on küll,“ köneles Mart edasi, „et isamaa põllul palju tööd ja tegemist, aga wäga wähe töötegijaid on. Aga eks meie kohus ole seda tööd edendada ja toetada!“

„Aga mis meiesugused naesterahwad wõiwad palju teha!“ ütles Anu pool kurwalt. „Teil meestel on see palju ennemalt wõimalik.“

„Ka teie naesterahwad wõite palju selles asjas teha ja kasu saata,“ lisas Mart juure. „Ma ei ütle mitte liig palju, kui tõendan, et teie tihti weel enam wõite teha kui meie meesterahwad. Mõtle, kui naesterahwal enesel süda armastust oma rahwa wasta täis on, mis ärataw ja armas see meesterahwalle on! Saab niisugune naesterahwas mehele, siis on ta sellele igas asjas, mis isamaasse puudub, nõuuks ja abiks. Kui wähe töö ja talitus aega ja mahti annab, siis ajawad

nad teine teisega niisuguste isamaa asjade üle juttu ehk loewad ühes kasulisi ajakirjasid ja raamatuid, mis trükis wälja tulewad, aitawad ühel meelel asju edendada ehk kopikuid koguda, mis isamaa edenduse ja kasu pärast tas koolide ehk muude asutuste, nagu kasuliste raamatute wäljaandmiseks, waja on tulnud toimetada. Kui ka meesterahwas iga kord mitte niisugune isamaa kasu armastaja ei ole, siis wõib naesterahwas oma armsa ja tasase, pehme ja armastawa meele- ja wiisiga teda seks teha. Iga kord ei ole ka tarwis, et inimene kaugelt läheb neid otsima, kellele ta häädt teeb. Nagu iga kallis tundmine, nõnda wõib ka isamaa armastus wäljaspidine olla. Mis aitab, kui inimene sest liitleb, et ta isamaad armastab, aga oma waest suguwenda, kes ajaliku wara poolest temaga end ei wõi mõeta, oma kõrwas elada ei lase! Tuleb ju tihti küllalt ette, et peremees, kes koba on ostnud ehk rentinud, waest wabadikku oma kõrwas ei salli, temale ei maalapikest ega wiljatera ei anna, kas ta ka sureks. Ta wõiks ja waest inimest enesele tööd teha lasta, aga ka see ei sünni sagedaste mitte. — Noh, ma lätsin jutuga naesterahwast natuke kõrwa, ehk küll see mis praegu ütlesin niisama hästi naesterahwa kohta sünnib. On naesterahwas rubli inimene, siis on tal ka siin mahti küll isamaa armastust üles näidata. Weel tähtjam ja suurem on naesterahwa töö siis, kui temal lapsi on. Siin on tema töö palju tähtjam kui meesterahwa oma. Eks ole ema, kes kõike häädt oma lapse südamesse külwab? Eks ole ka ema, kes isamaa armastuse kallist taime lapse hinge sisse istutab ja seda siis õrnal wiisil harib ja kaswatab? Eks ole ema, kes seda kõik palju hõlbsamini wõib teha kui isa, keda wäljaspidised talitused ja asjaõiendamised sagedaste kodust ära kutsuwad? Ütle nüüd, Anu, kas teie naesterahwad weel nii wähe wõite isamaa kasuks tööd teha?

„Jah, sul on õigus küll, Mart,“ wastas Anu, „aga mina pean ikka weel oma poolt tunnistama, et niisugust meest raske leida on. Meil tütarlastel, kui õigust pean ütlema, on üleüldse raske mehele saada weel wähem niisugusele mehele, kes meiega täieste ühes nõuus on, meid armastab, meist lugu peab, nagu sina seda praegu oled jutustanud.“

„Mine ikka, Anu,“ ütles Mart, „ega sinusugusel tütar-